

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבה
קרק שליט"א
יידה"ק טבריה ת"ד

וארא

גליון 33 | תש"פ

ונראה ביאורו, דאי' בחז"ל שגאולת ישראל ויציאתם ממצרים התחילה בתחילת עשרת המכות, וכידוע שמתחילת המכות, נחלש קושי השעבוד, וע"כ התחיל מעתה גם 'וינצלו את מצרים' שהוא קיום ההבטחה של ויצאו ברכוש גדול, וגבי זה נאמר (ברכות ט' ע"ב) שעשאוה למצרים כמצולה שאין בה דגים.

והביאור הוא בלשון 'כמצולה שאין בה דגים', דהנה אי' כל הבא מהים טהור, וכן אי' (זבחים כ"ב ע"א) מטבילים בעינו של דג, היינו שבשונה מגדו"ק שתלוש מקב"ט, גידולי ים, אין מקב"ט אפי' בתלוש, מכיוון דהווי חלק בלתי נפרד מהים, וע"כ מתה הדגה.

ויאמרו החרטומים אל פרעה אצבע אלקים הוא

בגמ' סנהדרין [מז' ע"ב] אי' ויאמרו החרטומים אל פרעה אצבע אלהים היא אמר ר' אליעזר מיכן שאין השד יכול לבראות בריה פחות מכשעורה, כמו"כ מצינו במתני' [מעילה ד, ג] דאין טומאת שרץ על פחות מכעדשה.

ובביאור הדברים נראה, דהנה בטבעו של אדם שמוחו קולט ומתפעל מדברים גדולים אשר ניכרים בגדלם, וע"ז יכול להבין בשכלו שיש בהם השגחה פרטית, וכגון על בני אדם יכול שכלו להבין שכ"א נברא בצלמו ובקומתו ודמותו, וכל פרט היכן נולד ובבית מי נולד, וסוגי כישוריו, ותואר פניו כל אלו מחושבים מלמעלה, והכל במניין וחשבון מדוייק להפליא.

אבל אם יאמרו לו שגם על בעלי חיים קטנים ביבשה ושבים, וכל מיני פרחים וצמחים לאלפיהם ורבבותיהם, ישנה השגחה פרטית

ואליעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס

ובביאור הסיפא דקרא והשייכות ללדת פנחס יש לומר, דהנה רש"י מיייתי להגמ' בב"ב (ט' ע"ב) ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה מאי לאו דאיתי מיתרו שפיטם עגלים לע"ז, לא דאיתי מיוסף שפטפט ביצרו, ע"כ.

ולשון פטפט ביצרו פירושו דלא ברח מיצרו, אלא פטפט עמו בדברים והערים עליו והוליכו שולל, וכך נצחו, וכן מצינו בחז"ל (סנהדרין פ"ב ע"א-ב) גבי פנחס שהוליכם שולל לבני שמעון, דכתיב ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו, מיכן שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש, שלף שונה והניחה באונקלו והיה נשען והולך על מקלו, וכיון שהגיע אצל שבטו של שמעון אמר היכן מצינו ששבטו של לוי גדול משל שמעון, אמרו הניחו לו, אף הוא לעשות צרכיו נכנס, 'התירו פרושים את הדבר' וכו'.

מילא רואים שמכח פטפוטו של יוסף עם יצרו בדברים, הלך פנחס בדרך פטפוט והערמה, להרוג לזמרי.

שפה
לנאמנים

פניני משה ומתן עם רבינו

פשיעה בשמירת בית כנסת

סיפרו קמיה רבינו מעשה בבית כנסת, באחת מערי הפריפריה שבנוהו וייסדוהו אברכים ת"ח ויר"ש במסירות נפשם, ולקחו ע"ע חובות גדולים בכדי להגדיל תורה ולהאדירה, ולקרב לבות אחב"י זל"ז, ולאחר

המשך בעמוד הבא

ויהפכו כל המים אשר ביאר לדם. והדגה אשר ביאר מתה

ובמדרש אי' (שמו"ר, שם) "ממכת דם נתעשרו ישראל", כי המצרים קנו מהם מים בכסף מלא

ויש לבאר ראשית אמאי בעינן עכשיו לדמיהם של המצרים הלא תיכף יקבלו כל ממוןם ביצ"מ ובביזת הים, ועוד מה חטאו הדגים ביאור שהוצרכו למות הלא אפי' בדור המבול לא מתו הדגים.

ואש מתלקחת בתוך הפרד

וברש"י פי' דנס בתוך נס היה דעשו שלום ביניהם המים והאש, וקשה דהלא ביומא מצינו [כ"א ע"ב] ת"ר שש אשות הן יש אוכלת ואינה שותה ויש שותה ואינה אוכלת ויש אוכלת ושותה ויש אוכלת לחין כיבשין ויש אש דוחה אש ויש אש אוכלת אש, יש אש אוכלת ואינה שותה הא דידן שותה ואינה אוכלת דחולין אוכלת ושותה דאליהו דכתיב [מלכים א יח, לח] ואת המים אשר. בתעלה לחכה אוכלת לחין כיבשין דמערכה,

ולכאורה קשה מה הנס הגדול כ"כ, הלא גם שם מצינו אש אוכלת מים, ועוד מאי עשיית שלום איכא, אלא ביאורו דגם אם שייך אש ומים בצוותא הכא הנס היה שהיתה מתלקחת לא רק שהיו יחדיו אלא המים הפכו לחומר בעירה והגדילו האש וזה העשיית שלום.

וביאורו הוא, כידוע דאש הוא בחי' דין, ומים הוא בחי' חסד, וזו העשיית שלום ביניהם, דחסד מודה לדין שצריך להרוג המצרים.

ומדויקת על כל אלו נבראים, על מקום גידולם וחיותם ומספרם המדויק, וכו' וכו', זה כבר יקשה יותר בעיניו להבין. וכ"ש וכ"ש אם נאמר לו שעל חיידקים ויצורים שאפילו בלתי נראים לעין ישנה גם השגחה מדויקת לפרטי פרטים, וכל אותם מיליארדים ע"ג מיליארדים ממוספרים עד לאחת, זה כבר למעלה משכלו והבנתו ולא מסוגל להבין זאת בשכל בר אנוש.

ועפ"ז יתבאר באופן נפלא, שבמקום שיש גילוי אלקות כ"כ גדול עד שאין השכל הגשמי שולט בו כלל, ואין זה לפי הבנתו, במקום כזה ששולט רק גילוי אמונה כ"כ גדול, לא שייך שליטת כוחות הטומאה, וע"כ לא יכלו החרטומים לעשות כן בכישופיהם, כמו"כ אין טומאת שרץ שולטת.

ומתבאר שפיר הלשון 'אצבע אלקים היא' דהיא לשון הוראה על גילוי אלקות היותר גדול ששייך, וכדאי' בגמ' (תענית ל"א ע"א) אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בג"ע, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, ואומר זה ה' קיוונו לו נגילה ונשמחה בישועתו, היינו שרואים גילוי אלקות היותר גדול ששייך, שהקב"ה יושב ביניהם, אז כאו"א מראה באצבעו.

שמעתי בשם הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, ששמע ממרן החזו"א זיע"א אשרי אדם שעבר את כל העוה"ז בלי לפגוע בשום יהודי, היינו שכל העוה"ז לא שווה אם כן פגע ביהודי.

ורבי אברהם זצ"ל אכן זכה לכך, וידועה זהירותו המופלגת בדברים שבין אדם לחברו, והכל בחכמה וגאונות עצומה, כדרכו, כמו שהיה רגיל לומר על דברים רבים וחומרות שנהג, בכדי לא לפגוע היה אומר 'זה קבלה מאבי ז"ל', ושאלוהו פעם הלא הכרנו את אביך ולא ידענו שהיה כזה מחמיר, ענה להם רבי אברהם זצ"ל אבי ביום הבר מצווה אמר לי להקפיד על שמירת המצוות, ממילא כל מצווה שאני עושה בהקפדה הרי זו קבלה מאבי.

דעת
חכמה ומוסד

שפה לנאמנים - המשך

תקופה בא אחד ממתפללי בית הכנסת וביקש לסלק את אותם מייסדי ביהמ"ס.

וכדרכו של עולם שקשה לאדם הכרת הטוב לזולתו שעשה עמו טובה מהפך הקערה להוכיח מן התורה ומן הכתובים שלא עשה עמו הזולת שום טובה, והשתלט אותו אדם על בית הכנסת בכח הזרוע, ודרש במפגיע לסלק הכולל שפתחו מייסדי בית הכנסת, ומאותו הזמן ביהמ"ד הנ"ל שומם, ואף מניינים מתקיימים בו בקושי גדול.

ובעת האחרונה בזמן שהיה רגיל להיות הכולל נכנס תמהוני לבית המדרש, ולא היה שם נפש חיה זולת אחד שישב ולמד, והתנפל התמהוני על אותו לומד, והיכהו מכות נמרצות, עד זוב דם ושבר משקפיו, ושרף את הבימה, ומתלה לתליית מעיל בתוך הבימה"ד, ושולחן אחד.

ואמרו לרבינו שהדבר הוא פלא ממש ורואים יד ה' במוחש, שנשרפו רק אותם דברים שהשיג אותו אדם שסילק המייסדים, ואילו שאר הריהוט ושולחנות ביהמ"ד והספריות ואוצה"ס

שהביאו מייסדי בית הכנסת, נצלו בדרך פלא. והתפעל רבינו למאוד, אמנם הוסיף שיש לדון להלכה, מאחר שאירע בשעה שהיה רגיל להיות כולל במקום והוא שמירה לבית הכנסת, ומעכשיו שסילק הנ"ל לכולל נסתלקה השמירה, ויהיה חייב בנזיקין, והוא כהשומר שפתח דלת בפני בהמת חברו, ונגנבה, [וזה ברור שאם היו ניזקים חפצי המייסדים פשוט שהיה מתחייב מדיני גניבה].

ודן רבינו שלשיטה ראשונה [חו"מ סי' רצ"א], ששומר חייב בשמירה אף בלא קניין לכאורה פשוט שחייב על נזקי בית המדרש, דהרי הניח ביהמ"ד מופקר ושומם ודאי פשיעה היא, ואפילו לדעה שניה [רמב"ם ועוד] דבעי קניין בהשמירה, והא לא עביד קניין בשמירתו, אעפ"כ נראה שחייב מקניין אגב, דהרי על הקרקע מהניא נעל גדר ופרץ, [עיין קצוה"ש שם], ונתחייב בשמירה ע"י קניין אגב.

וע"כ אמר רבינו דנראה לו לומר דבאופן זה יהיה חייב בנזקי המטלטלין שנשרפו וניזוקו, אבל על נזקי הגוף שאירעו פטור, דהיושב בביהמ"ד שמם, יושב על אחריותו ולא על אחריות ביהמ"ד, וא"כ אפי' דין גרמא ליכא.

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

